

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

- II. Certitudo generatim duplex est; alia objectiua, alia subjectiua. Objectiua rursus triplex: nempe certitudo Fidei, physica, & moralis. Explicantur singulae, earumque naturae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

Certitudo generatim duplex est; alia objectiua, alia subiectiua. Objectiua rursus triplex; nempe certitudo Fidei, Physica, & moralis. Explicantur singula, earumque natura.

Ingens operæ præmium laturum me existimo, si multorum non sine fastidio oborientes curas, hæc in parte sedauero, clareque exposuero, ubi tam varia sunt Diuinæ paginæ testimonia, quid sit de re. Aliqua enim certitudinem omnem pœnitenti præstant, animos erigunt, & plenos reddunt bonâ spe: alia ex aduerso, incerta faciunt omnia, mentem dejiciunt, totamque animam implicant suspicionibus. Explicandum est igitur, quæ, & quanta sit certitudo, quæ de obtentâ gratiâ, Conscientiæ testimonio obtinetur: ac proinde quanta sit mentis securitas, illi certitudini quæ innititur. 10.

Hoc verò rursus, vt clarè exponatur, dicendum est; certitudinem in duas dispesci species; quarum singulæ, ex variâ origine differentiam trahunt. Et vna quidem ex objecto nascitur, diciturque *Certitudo objectiua*; altera ex subiecto, seu homine ipso, exortum ducit, & dicitur *subiectiua*. Obscura sunt nomina, res perceptu sat facilis. Certitudo enim quæ exoritur, ex euidentiâ rei propositæ, aut ex rationibus quæ sufficiunt vt prudenter iudicetur rem ita planè esse prout menti objicitur, ea censetur *objectiua*, seu nata ex objecto: adhæret enim rei propositæ intellectus, per actum iudicii: non quia voluntas id tantum vult aut imperat; sed quia rationes sunt ejusmodi, vt de rei veritate dubitare non possit, nullo autem modo ei dissentire. Sic certus sum, Totum esse majus suâ parte: certus sum me videre quæ video, columnam esse in rerum naturâ quam oculis intueor, aut sensu percipio. Sic denique si constanter à pluribus fide dignis victoria ab hoste relata renuntiatur, quæ tum litteris, tum militum qui res egerunt testimonio confirmatur; tandem certus reddor, neque de victoriâ dubito: ea autem certitudo, seu intellectûs adhæsiô, ex rei propositione obuënit; rationes enim credendi sunt ejusmodi, quæ 11.

*Certitudo
objectiua
seu nata ex
objecto quid
sit.*

quæ prudentis animum meritò afficiant, ejusque assensum tandem extorqueant; nisi imprudenter omnino & ex animi peruicaciâ velit dissentire.

12. Altera ex ipso subjecto existit certitudo. eaque est, dum quis Certitudo
subjectiua. cuidam sententiæ aut effato mordicùs inhæret; non quia ratione ducitur quæ cogat assentiri, sed quia vult. Atque hinc fit ex imperio voluntatis, vt ita iudicet rem esse prout esse vellet; illique iudicio ita affigitur, vt ratione nullâ, nullâ auctoritate, à conceptâ sententiâ possit dimoueri. Sic rumores, de patriæ suæ faustis in hostico progressibus, quantumuis sparsos temerè, ita desuauiantur nonnulli, vt illico de victoriâ certi sint, quam à suis optauerint esse obtentam. Certi sunt, quia statuunt de rebus faustis non dubitare. Hanc certitudinem, quam non malè Pertinaciam iudicii dixeris, patet ex ipso subjecto, seu homine certitudinem sibi fabricante, non verò ex rei veritate rationibus propositâ prouenire; hinc rectè dicitur *subjectiua*.

13. Oritur autem hæc firma mentis adhæsiō aut potius pertinacia, Oritur hæc
ex quatuor
causis *Primò* quidem, aliquando ex cerebri intemperie, & phantasmatum repræsentatione viuâ, rem exhibentium quæ nusquam est. Quod plerumque infans vsuuenit; qui se Reges modò, modò Deos credunt; & verò ita de suâ potestate certi sunt, vt non sine adstantium admiratione & risu, dignitates passim distribuunt, & sua cuiuslibet dent imperia. 1. ex insania. *Secundò*, nonnumquam ea certitudo, 2. ex ignorantia & stultitie. ex merâ rerum ignorantia procedit. Sic sunt nonnulli homines agrestes, simplices, & stupidi, qui tam sincerè acquiescunt circumforaneis nugatorum pronosticationibus, quæ vulgò Ephemeridibus, quas Almanachos dicimus, continentur, vt ne Euangelio quidem, istud si peruoluunt, majorem habituri sint fidem. 3. ex passionibus. *Tertid*, non rarò ex affectione animi, præsertim Amore & Odio, certitudo hæc enascitur. Antiquum est istud: *Nescis an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?* Et quod pessimum est, quæ sibi finxerunt somnia, habent pro indubitatis: neque pictor vllâ arte, amicam sic depinxerit, qualem amore percitus credit esse: neque quod odisse quis statuit, vllus concipit quàm sit fœdum, & quale sibi præstituit is qui odit. 4. ex voluntaria peruersitate. *Quartò* denique, ex merâ peruersitate voluntatis plurimi certi sunt; prout in hæresiarchis plerumque euenit. Sanè aut certitudinem illam fingunt vt decipiant; aut si verè erroribus suis inhæreant peruicaciter, neque de iis sese dicant

cant dubitare, jam certè aguntur non rationibus, quas satis sciunt contra se stare, sed voluntatis solo imperio. Atque hæc demum est, *Certitudinis subiectivæ* natura & origo. Quæ quamvis ea non sit, de quâ habendus est sermo, explicanda tamen fuit, ut prior, quæ vera certitudo est, objectiva nempe, intelligeretur commodiùs.

*Certitudo
objectiva
triplex.*

Hiscè ritè perceptis, dicendum est deinde, veram hanc certitudinem quæ nascitur ex objecto, variam esse, pro rationum quibus innititur varietate & differentiâ.

14.

*Prima certitudo
Fidei. Quid
hac sit, &
unde oriatur.*

Prima enim fundamentis iis innititur, quæ falsa esse aliquando, omnino est impossibile. Atque ex iis oritur, *Certitudo Fidei*. Quòd enim Deum credam humanam Carnem assumpsisse, id quidem testimonio Divino innititur. Cùm verò illi nulla falsitas aut impostura possit immisceri, illudque certò etiam iudicem; exinde fit ut de Incarnationis mysterio nullus dubitem; & ea menti meæ certitudo obueniat, quæ falsa fieri non possit, ne à Deo quidem. Atque hæc est firmissima mentis adhæsió, seu supernaturalis certitudo Fidei, iis superstructa fundamentis, quæ nullo profus casu possunt fallere, nec à Deo destrui, potentiam suam etiam absolutam applicante.

15.

*Secunda
certitudo
Physica. Eius
exortus.*

Altera certitudo, seu mentis prudens adhæsió, non ineptè dicitur, *Physica aut naturalis*, nimirum è naturæ consonis petita argumentis aut proprietatibus. Quæ quidem, si Dei potentiam absolutam spectes, quamvis possint destrui, ac propterea fallere; tamen spectata decretorum Dei cursu ordinario (quem ego naturam rerum esse existimo) non destruentur sine miraculo, ac propterea non fallent, quamvis fieri omnino posset ut fallerent. Sic certus sum Solem occubiturum vesperi, oriturum manè: ignem adusturum quæ objecero; lapidem gravitate suâ petiturum terram quem manu projecero; neque vlla menti meæ insidet de his eventibus dubitatio. Et tamen fieri posset, imò factum est nonnumquam, ut Deo sic agente, præter rerum naturam & proprietatem, alia omnia contigerint: neque si modò eadem obvenirent, quidquam de Divinitate Dei, ejusque veracitate detraheretur. Ut enim statuerit creaturis omnibus cursum suum, ordinariamque naturæ leges permittere; nusquam tamen promisit, iis sese, pro potestate summâ & absolutâ, numquam intercessurum. Certitudo itaque de his habetur physica: id est ex naturalibus petita rationibus;

16.

tionibus; & talis, quæ licet omnino possit falli, aut fallere, non tamen faller, nisi per miraculum naturæ actiones intercipiantur.

17. Tertia denique est, *Certitudo moralis*, aut humana. Innititur autem ea aut rationibus aut conjecturis, quæ licet singulæ possint fallere sine vlllo prorsus miraculo; tamen conjunctæ sunt ejusmodi, vt sine miraculo, aut certè sine casu aliquo præter omnem expectationem prudentem oborto, mentem decepturæ non sint. Et sic quod singulæ rationes non possunt, possunt omnes; hominem nimirum certum reddere, suspiciones omnes falsi amouere; denique ita securum facere, vt de rei veritate non ambigat; aut sanè ambigat imprudenter. Sic dum in templo Sacris aut concioni interfumus, metu vacui res nostras agimus, de templo ruinâ suâ nos oppressuro admodum securi & certi. Molem enim multis annis omnem aëris intemperantiam, ventorumque vim, suâ firmitate superasse jam vidimus: columnas solidas, murosque sibi constantes suo niti perpendicularo, nequidquam obnitente fornicis pondere: fornicem ipsum nec rimas agere, nec fatiscere, sed ex omni parte sibi cohære, oculis ipsis perspicimus. Quid ergo hîc est quod prudenter timeatur? An tempestas aliqua qualem non vidit antiquitas, & quam ne decem quidem sæcula semel ferunt? Insolita hæc sunt nimirum, quàm vt securitati meæ quidquam detrahant, aut de ruinâ templi peruersè suspicer. Et tamen si attendas singula, quæ soliditatem templo dant, ea sunt ejusmodi vt singula possint fallere. Muri enim possunt cedere; columnæ singulæ possunt è perpendicularo detrudi, & tum tota dissoluetur fornicis conjunctura, ac templum abibit in ruinam. Sic est; sed cum ferramentis inter se conjuncta sint singula, sibi mutuo sunt subsidio, seseque constringunt nexu tam valido, vt securus templum subeam, vitamque committam toti moli, quam singulis partibus non concrederem.

Tertia certitudo moralis.

Exponitur quid sit & unde nascatur.

18. Sic rursus, dum victoriæ ab hostibus obtentæ rumor peruagatur, nihil quidem adhuc de rei veritate quid sit, certi statuo, nisi imprudenter. At si affluant quotidie & nuntii, & litteræ, & quidem variis è locis exarata, quæ constantè idem asserant; certè qui primò fuerant rumores imbelles, nec sat firmi quibus iudicium de re actâ subjicerem, adeò ex mutuo nexu conualescunt, vt quæ antè fama fuerat, & ex famâ nata opinio; nunc scientia vocari

Magis explicatur in fide humana.

possit, cui tutò quisquis prudens est, & sine vllâ falsi suspitione assentitur. Atqui si singulos qui rem detulère attendas, sane sine miraculo mentiri possunt singuli. Sic est; sed prodigium inauditum esset omnino, tot homines, locis adeò dissitos, mihi incognitos, in hoc conspirasse, vt mihi quod falsum est obruderent. Imò tanta posset esse idem attestantium multitudo, vt rectè possim statuere, sine miraculo in vnum idemque mendacium effingendum non potuisse concurrere. Quis enim asseret hominum arte potuisse fieri, vt omnes omnium nationum homines, iam inde à Remo & Romulo conspirarint, vt Romam esse aut fuisse mihi persuadeant, quam natura numquam tulerit? Et tamen singuli mentiri potuère. Fateor; sed quod potuère singuli; sine prodigio & præter omnem humanum morem, non potuère omnes, & tam multi. Quid demum inquires, an non potuère falsum dicere? Potuerint singuli; at non potuère tam multi, locis tam dissiti, temporibus tam differentes, in vnum idemque mendacium, tanto tempore, & tam constanter conspirare. Humanum id non est; hinc illa testium coaceruatio, certitudinem mihi omnimodam, licet ex humanis moribus petitam, adeoque moralem adfert; neque vllam prorsus in me patitur residere falsi suspitionem.

Qua ratione vnum altero dici possit certius.

19. Fatendum est tamen certitudinem hanc suos habere gradus & differentias. Quas tamen ego non tam ex adhesionis modo, quàm ex rationum firmitate petendas esse credo. Sic certius dicitur, Romam fuisse aliquando, quàm Antuerpiam; non quidem quod alterum altero sit verius; veritas enim comparisonem non admittit. Quod est, est; & quod est, verum est. Esse autem, consistit in indiuisibili: itaque & verum. Sic igitur verò non datur verius. Ast hoc sensu vnum præ altero dici potest certius; quod nempe plures stent pro Româ testes quàm pro Antuerpiâ; atque adeò, minùs fieri possit, vt plures in vno conslando mendacio, quàm pauciores conuenerint.

Notamen inde semper est certior, qui credit id quod certius est.

20. Nihilominùs quamuis hoc modo dici possit vnum altero certius, tamen non est cur certior dici debeat qui credit Romam esse, quàm qui Antuerpiam. Certitudo enim est adhesio iudicii propositæ veritati firmiter & sine falsi suspitione insistentis. Si ergo intellectu testium multitudine conuictus prudenter assentitur & Romam esse & Antuerpiam, quid id refert an isthic quàm hic plures sint, modò vtròque sint qui sufficiant assensum elicere, & propo-

propositæ veritati quasi alligare? Sanè si vnâ ex parte decem funibus palo brachium affigatur, alterum verò quinque, quorum tamen vim superare nequeo, æquè hoc brachium adhæret palo, quàm quòd pluribus est constrictum. Verum quidem est, quod si de brachio liberando instituatur quæstio, difficilius esset decem, quàm quinque funium nexum soluere: sed hîc non de vinculorum excussione agimus, sed de brachiorum ad palum adhæsione instituitur comparatio. Hanc autem vtrobique parem esse nemo diffitebitur. Simili ergo modo, certitudinem, assero esse adhæsionem iudicij veritati propositæ insistentis. Si rationes eæ sint, quæ Intellectui prudenter agenti quasi vim inferant, assensumque extorqueant, certum tunc assero esse iudicantis intellectum; id est, veritati ita affixum & deuinctum, vt ab eâ ne suspicando quidem possit desciscere. Alterius autem veritatis plura quod sint argumenta, & quasi funes quibus intellectus deuincitur; hinc sanè non est quod huic magis adhærere dicendus sit, cùm de neutrâ aut dubitet, aut possit dubitare: istud tantùm dici posset, quòd si alterutra foret neganda, negaret illam. Verùm non hîc de negandâ veritate agimus, sed de certitudinis firmitate, & iudicij adhæsione: & quærebamus vtra major? vtramque igitur moralem certitudinem ex parte subjecti eandem esse existimo, vtrobique enim adhæret anima, eâ firmitate quam non superabit, si prudentiæ legibus velit insistere; licet ex parte objecti alia dari possit aliâ major.

21. Hisce præstitutis, veniamus nunc ad propositæ quæstionis disquisitionem. Petebatur autem, quæ, & quanta sit certitudo, quàm de relatâ à Deo peccatorum veniâ, ejusque amicitia seu statu gratiæ obtento, mortali homini Conscientia præstare possit. Discriminanda sunt imprimis à veris falsa, vt tota res pateat.